

5. Vývoj salda náhrad zaměstnancům

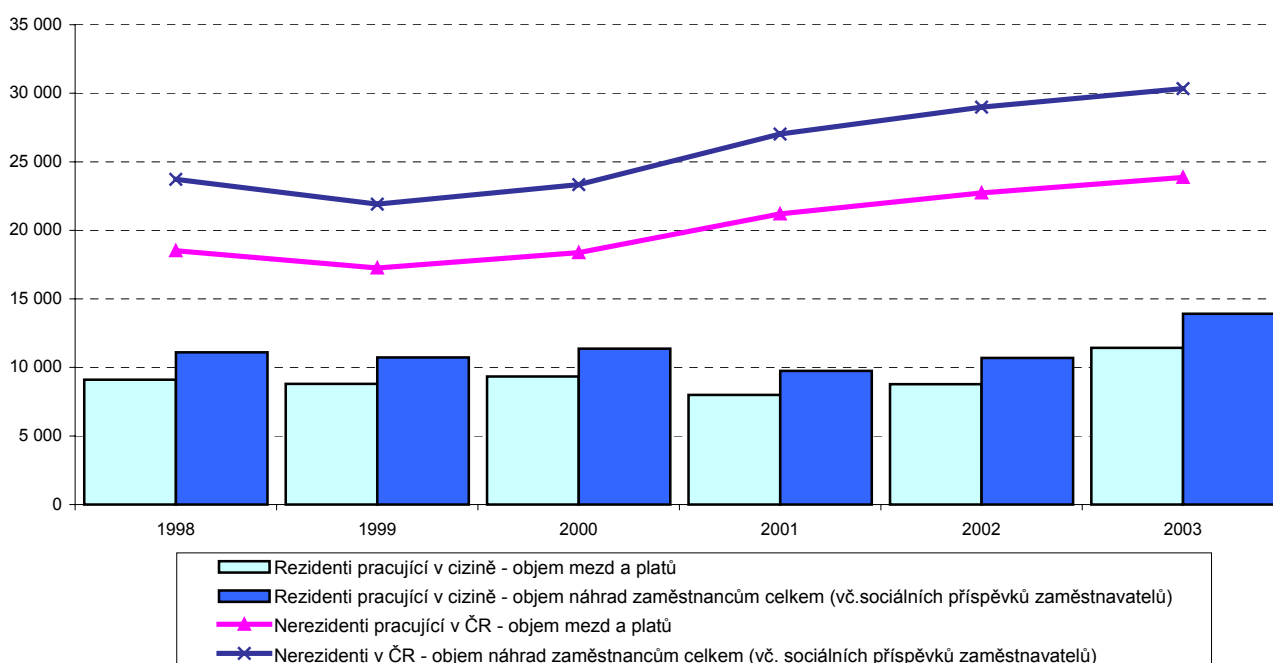
Česká republika patří k zemím, kde náklady na práci nerezidentů²³ převyšují výrazně příjmy z práce rezidentů v zahraničí (saldo položky Náhrady zaměstnancům v bilanci výnosů běžného účtu platební bilance je tedy záporné). Tento rozdíl se loni zmenšil na 16,4 mld. korun z 18,3 mld. v roce 2002 a 17,3 mld. v roce 2001. Záporné saldo vylepšil především výrazný růst počtu českých pracovníků v cizině a tomu odpovídající objem vydělaných peněz.

Tab. č. 1 Vývoj příjmů z práce v zahraničí podle teritoriálních uskupení (náhrady zaměstnancům v mld. korun)

Roky	Svět	EU-12	EU-15	OECD	Region CEE	Kandidátské země	Evropa mimo EU
2001	9,747	5,799	5,799	6,046	0,247	0,247	0,247
2002	10,695	4,308	4,308	4,529	0,221	0,221	0,221
2003	13,918	7,439	8,948	10,666	0,910	0,910	0,910

Pramen: ČNB

Graf č. 30 Příjmy z práce v zahraničí a náklady na práci cizinců v ČR (v mil. korun)

Pramen: ČSÚ, MPSV

5.1. Dopady na bilanci výnosů platební bilance

- **Samotné příjmy z práce rezidentů v zahraničí ze své podstaty snižují deficitní běžný účet platební bilance, ovšem ...**

Bilance výnosů jako část běžného účtu platební bilance České republiky byla podle údajů České národní banky v roce 2002 i 2003 záporná ve výši 115,6, resp. 116,6 mld. korun. Příjmy z práce ze zahraničí znamenají příliv peněz do země a jako takové tedy z obecného hlediska působí na snižování uvedených deficitů. Pokud by tedy objem příjmů z práce v zahraničí převyšoval náklady, které má země na práci cizinců, platil by tento pozitivní vliv (tabulka č. 1).

Ovšem Česká republika je v situaci, kdy peníze z práce rezidentů v zahraničí jsou dlouhodobě na nižší úrovni, než výdělky (resp. náhrady) cizinců zaměstnaných v ČR. Na této skutečnosti nic nezměnil fakt, že v roce 2003 odešlo za prací o čtvrtinu více českých občanů než v roce 2002 a získali v úhrnu 13,9 mld. korun, tedy proti předchozímu roku více o 30,1 %. Výsledné saldo bylo opět záporné, když rozdíl v náhradách činil 16,4 mld. korun.

²³ Nerezidenti a rezidentni v užším pojetí této studie, viz kap. 2.

- ... **vzhledem k tomu, že náklady na práci cizinců v ČR jsou vyšší než tyto příjmy, je výsledné saldo náhrad záporné**

Záporné saldo náhrad zaměstnancům tak zvětšuje deficitní bilanci výnosů běžného účtu - bez tohoto negativního vlivu byl dosáhla v roce 2003 zhruba 100 mld. korun (deficit celého běžného účtu činil 157,2 mld. korun). Nebýt negativního vlivu „deficitní práce v zahraničí“, byl by schodek bilance výnosů, po přepočtu z údajů běžného účtu za rok 2002 revidovaných ČNB, pod 100 mld. korun.

Saldo náhrad zaměstnancům je však různě teritoriálně strukturováno - výsledný deficit totiž nejvíce prohlubuje region střední a východní Evropy (-15,5 mld. korun v roce 2003) a především teritorium „Evropa mimo EU“ (-25,5 mld. korun). Jen do těchto dvou oblastí „odchází“ z České republiky v podobě čistého salda náhrad zaměstnancům přes 40 mld. korun. Takto vysoký odliv peněz (po odečtení o příspěvky zaměstnavatelů) v podobě mezd zahraničním pracovníkům do uvedených regionů není kompenzován ani kladným saldem náhrad, tedy naopak přílivem peněz, které má Česká republika se zeměmi EU-15 (7,9 mld. korun v roce 2003), resp. eurozónou (6,7 mld. korun). Detailní pohled ukazuje tabulka č. 2.

Tab. č. 2 Příjmy a náklady z/na práci v zahraničí vč. výsledného salda náhrad podle běžného účtu platební bilance ČR v roce 2003 podle teritoriálních uskupení (v mld. korun)

Roky	Svět	EU-12	EU-15	OECD	Region CEE	Kandidátské země	Evropa mimo EU
2001	13,918	7,439	8,948	10,666	0,910	0,910	0,910
2002	30,344	0,736	1,000	16,860	16,372	16,582	25,983
2003	-16,426	6,703	7,948	-6,194	-15,461	-15,672	-24,983

Pramen: ČNB

- **Položka Náhrady zaměstnancům tak v konečném důsledku prohlubuje deficit bilance výnosů a tedy i běžného účtu platební bilance ČR**

Pozitivní bilanci má Česká republika dlouhodobě se zeměmi EU-15, protože do starých členských zemí odchází pracovat výrazně více občanů ČR, než kolik je zaměstnáno nerezidentů z těchto zemí v České republice. U regionů se zápornou bilancí je logicky situace opačná, i když podle čísel z jednotlivých čtvrtletí roku 2003 je patrný o něco vyšší objem příjmů z práce občanů ČR v Polsku.

V globálním vyjádření sice výsledné saldo náhrad zaměstnanců a tedy převaha odlivu peněz z ČR nad jeho přílivem v této položce platební bilance prohlubuje vnější nerovnováhu na běžném účtu, ovšem pokud jde o vnější ekonomické vztahy k eurozóně či EU-15, zvyšuje naopak vykázané kladné saldo náhrad s těmito uskupeními vykázané přebytky na běžném účtu dané především výsledky zahraničního obchodu.

To však již neplatí pro středo- a východoevropský region, s jehož zeměmi v úhrnu má Česká republika rovněž přebytek na běžném účtu. V tomto případě však naopak záporné saldo náhrad tomuto přebytku ubírá.

Tab. č. 3 Výsledky na běžném účtu, bilanci výnosů a náhrad zaměstnancům v období 2001 až 2003 podle teritorií (v mld. Korun)

Položka platební bilance	Roky	Svět	EU-12	EU-15	OECD	Region CEE	Kandidátské země	Evropa mimo EU
Saldo běžného účtu	2001	-124,5	18,0	21,7	-2,1	67,3	56,2	18,5
	2002	-136,4	16,1	41,4	24,2	55,8	45,7	-1,3
	2003	-157,2	40,5	80,0	32,9	52,0	40,2	-15,4
Saldo bilance výnosů	2001	-83,5	-31,0	-47,0	-63,5	-9,6	-9,8	-24,7
	2002	-115,6	-38,9	-53,6	-79,3	-17,8	-19,3	-33,3
	2003	-116,6	-48,1	-58,8	-88,1	-20,0	-21,6	-34,6
Saldo náhrad zaměstnancům	2001	-17,3	3,5	2,6	-3,9	-7,4	-6,8	-20,6
	2002	-18,3	2,7	2,1	-9,6	-12,4	-12,2	-23,4
	2003	-16,4	6,7	7,9	-6,2	-15,5	-15,7	-25,0

Pramen: ČNB

- **Práce v Německu vylepšuje deficit**

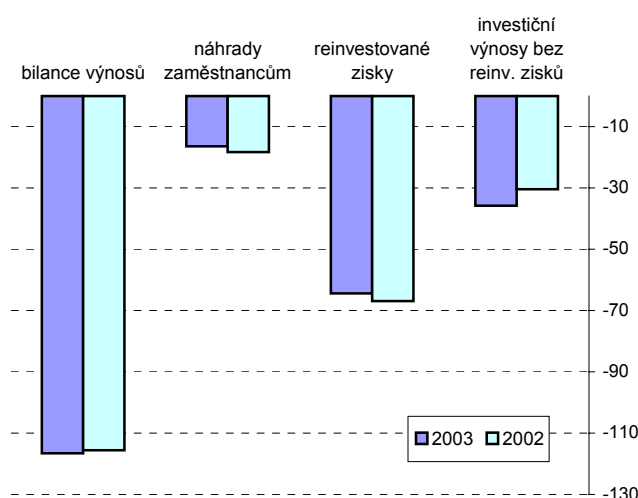
Pokud jde o jednotlivé země, výrazně přebytkové saldo z příjmů z práce v Německu vylepšuje bilanci výnosů s tímto nejvýznamnějším hospodářským partnerem České republiky (tabulka č. 4). Její deficit totiž stále narůstá (z -17,6 mld. korun v roce 2001

přes -19,8 mld. v roce 2002 na -26,5 mld. korun v roce 2003), když klíčovou roli v tomto vývoji sehrává stále více sílící odliv zisků firem s německou majetkovou účastí, docílených podnikáním v České republice, zpět do Německa. Objem těchto repatriovaných zisků z ČR německým vlastníkům stoupl v roce 2003 proti roku 2002 přibližně o třetinu na 21,6 mld. korun. Občané ČR si v Německu v roce 2003 vydělali (vyjádřeno objemem náhrad) 4,9 mld. korun.

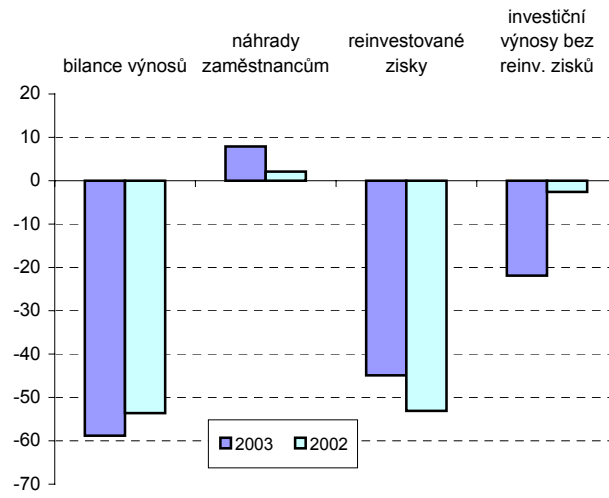
Stejně schéma příznivého dopadu na bilaterální bilance výnosů běžného účtu lze pozorovat u salda náhrad s Rakouskem, Velkou Británií a Itálií.

Podle revidovaných revizi ČNB došlo oproti původním číslům ke zvětšení záporného salda náhrad zaměstnancům se Slovenskem (na -11,8 mld. korun), naproti tomu v případě Ukrajiny je výsledný odliv peněz nižší (-6,6 mld. korun). Podrobně v tab. č. 4.

Graf č. 31 Bilance výnosů běžného účtu platební bilance – svět celkem (salda vybraných položek v mld. korun)

Graf č. 32 Bilance výnosů běžného účtu platební bilance – EU-15 (salda vybraných položek v mld. korun)

Pramen: ČNB

- **Hlavní důvod vysokých schodků běžného účtu a bilance výnosů však nejsou deficity práce v zahraničí, ale repatriace zisků**

Záporné saldo náhrad zaměstnancům se podílí zhruba jen z 15 % na výsledném deficitu bilance výnosů běžného účtu platební bilance ČR. Zbytek připadá na deficit v položce Investiční výnosy, z něhož dvě třetiny tvoří položka reinvestovaných zisků. Jejich záporné saldo tak zhoršuje schodek na běžném účtu. Ze země odplývají zisky vytvořené firmami se zahraniční účastí ve formě vyplacených dividend.

S výjimkou Velké Británie se u čtyř nejvýznamnějších zemí sledovaných z pohledu práce v zahraničí, jejíž saldo vylepšuje vnější nerovnováhu, objevuje v posledních dvou letech výrazný úbytek v položce reinvestovaných zisků.

Tab. č. 4 Výsledky na běžném účtu, bilance výnosů a náhrad zaměstnancům v období 2001 až 2003 podle vybraných zemí (v mld. korun)

Položka platební bilance	Roky	Německo	Rakousko	Velká Británie	Itálie	Ukrajina	Slovensko
Saldo běžného účtu	2001	40,6	-3,1	5,3	-18,6	-8,5	29,5
	2002	29,4	-1,1	24,3	-19,8	-7,7	23,3
	2003	35,5	-7,6	28,5	-14,6	-5,3	20,4
Saldo bilance výnosů	2001	-17,6	-10,8	-14,6	-0,1	-10,6	-1,8
	2002	-19,8	-11,4	-13,2	-0,3	-8,1	-10,8
	2003	-26,5	-12,3	-9,5	-0,4	-6,5	-16,4
Saldo náhrad zaměstnancům	2001	4,0	0,6	-0,8*	-0,2*	-10,6	0,2
	2002	2,5	0,9	-0,5	-0,1*	-8,3	-6,4
	2003	4,6	1,9	1,3	0,5	-6,6	-11,8

Pramen: ČNB

Pozn.: čísla po revizi ČNB

* Příjmy z práce v cizině vyhodnoceny ČNB až od roku 2003.

Dílčí závěr

Saldo položky Náhrady zaměstnancům, vyhodnocující příjmy z práce rezidentů v zahraničí na jedné straně a náklady na práci nerezidentů na straně druhé, je po celé sledované období záporné. Ze země tak odplývá více než dvojnásobné množství peněz než připlývá. V úhrnu tak výsledek práce v zahraničí prohlubuje schodkovou bilanci výnosů i deficitní běžný účet. Z teritoriálního hlediska jsou pak přebytky na běžném účtu, které má Česká republika s EU-15, podporovány i kladným saldem náhrad.